

широко він застосовується під час прийому громадян на роботу та службу в правоохоронні органи, в ході оперативно-розшукової діяльності та в діяльності Державної фіскальної служби (з 2013 року).

Що стосується судової практики – то от вона, наразі, перебуває у стадії формування. Частина суддів категорично не сприймає використання поліграфа, аргументуючи це тим, що вони не здатні оцінити якість проведеного психофізіологічного дослідження з використанням поліграфа, чітко розрізнивши таке дослідження від його імітації.

Отже, на мою думку, висновки поліграфа, за умови якісного проведення тестування, безумовно можуть мати силу і значення у справі, але тільки як непрямі докази, і враховуватись судом тільки за умови наявності сукупності інших прямих доказів вини особи в скоєнні правопорушення.

Література

1. Дружинин В.Н. Экспериментальная психология: учебник для вузов. 2 изд. СПб.: Питер, 2008. С. 55–60.
2. Мовчан Д.А. Питання імплементації в Україні зарубіжних підходів до нормативно-правового регулювання застосування поліграфа в процесі розкриття та розслідування злочинів. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2009. № 5. С. 256.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
4. Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі): навч. посіб. Київ: Кондор, 2005. С. 588.

УДК 343.21(043.2)

Сурай А.О., студентка,
Чернігівський національний технологічний університет,
м. Чернігів, Україна
Науковий керівник: Коломієць Н.В., д.ю.н., доцент

ЗГВАЛТУВАННЯ: НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ

Метою статті є дослідження сутності законодавчо закріпленого поняття згвалтування, шляхом аналізу ст. 152 чинного Кримінального кодексу України (далі - КК України, Кодекс) та її редакції від 06.12.2017 р.

Поняття та ідентифікація акту згвалтування на сьогодні є досить важливим як у теорії кримінального права, так і на практиці, для правильної його кваліфікації та притягнення винних осіб до відповідальності.

Згвалтування - це кримінальне правопорушення, що належить до категорії злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості

особи (Розділ IV КК України) та регулюється статтею 152 Кодексу.

Наразі зґвалтуванням є вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням в тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи (ч. 1 ст. 152 Кодексу) [1]. Зазначене визначення було введено Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 06.12.2017 р. № 2227-VIII [3].

Нову редакцію ч. 1 ст. 152 КК України Дудоров О.О. вважає не зовсім вдалою [4], адже незрозумілими залишаються питання щодо особливостей проникнення в тіло особи «інших предметів», а також нерозкритими є аспекти дій, що мають нібито підпадати під злочин «зґвалтування». Це, першочергово, стосується об'єктивної сторони. Розглянемо детальніше проблему проникнення. Як було зазначено вище, для зґвалтування потрібен один з таких факторів: вагінальне, анальне або оральне проникнення і обов'язково з використанням геніталій або іншого предмета. Адекватним здається на перший погляд проникнення в тіло іншої особи з використанням геніталій. Але, якщо проникнення, візьмемо, наприклад, оральне, було здійснено не безпосередньо суб'єктом злочину, а зусиллями потерпілого на переконливе прохання чи через примус. Чи можна вважати такі дії зґвалтуванням, адже наявний факт проникнення, чи все ж це буде примушуванням до вступу в статевий зв'язок передбачене ст. 154 Кодексу? Яка тоді різниця між змістом диспозиції ч. 1 ст. 152 та ч. 1 ст. 154 КК України?

Досить спірним є те, що відповідно до положень ч. 1 ст. 152 потерпілою визнається особа, котра зазнала вагінальне, анальне або оральне проникнення. Але як бути у випадку, коли потерпілим від зґвалтування є особа чоловічої статі, щодо якої не відбулося анальне або оральне проникнення? Знову звертаємося до ст. 154 Кодексу, що мабуть і розрахована на такий випадок, але вбачаємо вагому різницю у санкції, що є досить не справедливою по відношенню до потерпілих чоловіків.

Розглянемо предмети, що можуть бути використані суб'єктами злочину для вчинення зґвалтування. Чітко окресленого переліку таких предметів законодавець не наводить, але можемо припустити, що до них належать фалоімітатори, вібратори, кульки, пробки чи інші речі з полиць спеціалізованих магазинів. Науковці вважають, що до словосполучення «іншим предметом» відносяться і кінцівки людини, наприклад, пальці рук. Оральне проникнення в тіло іншої особи за допомогою пальця, відповідно до ст. 152 КК України також можна вважати повноцінним зґвалтуванням, цікаво лише яку реакцію це викличе у працівників правоохоронних органів та суду, і як має бути побудована робота адвоката під час захисту

потерпілої особи. До речі, чи можна вважати за «інший предмет» ложку, якщо її запхнути у рота іншої людини без її згоди? Звісно, якщо особа, яка це вчинила вважала, що її дії мають сексуальний характер, ну або особа, на яку такі дії були спрямовані.

Абсурдним виявляється наголос на тому, що перелічені дії мають бути саме сексуального характеру, але зазначений у ч. 1 ст. 152 Кодексу перелік апріорі передбачає сексуальний підтекст. Тому доречно було б викласти ч. 1 ст. 152 КК України у такій редакції: «Вагінальне, анальне або оральне проникнення в тіло іншої особи з використанням геніталій або іншого предмета призначеного для таких дій, без добровільної згоди потерпілої особи або інші дії, що мають сексуальний характер (згвалтування)...».

Інші частини ст. 152 Кодексу також зазнали певних змін, так ч. 2 «Згвалтування, вчинене повторно або особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених статтями 153-155 цього Кодексу» доповнено словами «...або вчинення таких діянь щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, або щодо особи у зв'язку з виконанням цією особою службового, професійного чи громадського обов'язку, або щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності»; «Згвалтування, вчинене групою осіб, або згвалтування неповнолітньої чи неповнолітнього» змінено на «Згвалтування, вчинене групою осіб, або згвалтування неповнолітньої особи» (ч. 3); «Згвалтування, що спричинило особливо тяжкі наслідки, а також згвалтування малолітньої чи малолітнього» (ч. 4 до редакції) замінено на «Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені щодо особи, яка не досягла чотирнадцяти років, незалежно від її добровільної згоди» та «Дії, передбачені частинами першою, другою, третьою або четвертою цієї статті, що спричинили тяжкі наслідки» (ч.ч. 4, 5 чинного Кодексу) [1]. Санкція зазначеної статті у будь-якій її частині не змінилася.

Отже, можемо дійти висновку, що зміни, які торкнулися законодавчого закріплення поняття згвалтування, не є доречними у сучасному суспільстві та не повно регулюють відносини, що стосуються сексуальних прав та свобод людини. Взагалі Розділ IV КК України є недопрацьованим, це значно ускладнює кваліфікацію будь-якого з передбачуваних ним кримінальних правопорушень уповноваженим суб'єктом, тому на сьогодні він потребує внесення конкретних змін, зокрема, зазначених нами в ч. 1 ст. 152 Кодексу.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Закон від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. Редакція від 18.10.2019. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.

2. Кримінальний кодекс України: Закон від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III.

Редакція від 01.01.2019. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.

3. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06 груд. 2017 р. № 2227-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 5. Ст. 34.

4. Дудоров О.О. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості (основні положення кримінально-правової характеристики): практ. порадник МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Сєверодонецьк: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2018. 92 с.

УДК 343.98(043.2)

Урчик П. О., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Ланцедова Ю. О., к.ю.н., доцент

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА КРИМІНАЛІСТИКИ

В умовах формування і становлення нових соціально-економічних відносин, реформування державних структур законодавчої, виконавчої і судової влади виникають завдання створення правової основи зміцнення законності і вдосконалення правоохоронної діяльності. Юридичні науки повинні розробляти і формувати правові основи державності і законності правозастосовної діяльності, спрямованої на надійне забезпечення захисту конституційних прав і законних інтересів громадян, суспільних формувань та державних структур України [2].

Криміналістика озброює співробітників правоохоронних органів ефективними методами і засобами розкриття та розслідування злочинів, що сприяє реалізації принципу невідворотності покарання, об'єктивному використанню кримінального закону та профілактичному впливу.

Тим самим сприяючи розв'язанню одного із головних завдань – зміцнення законності та правопорядку [2].

Криміналістика – це юридична наука, яка виникла у надрах кримінального процесу у минулому столітті як сукупність технічних засобів і тактичних прийомів, а також способів їх використання для розкриття та розслідування злочинів. Це означає, що криміналістика вивчає злочин. Але злочин є предметом пізнання інших галузей знань (соціології і філософії, кримінального, цивільного і адміністративного права, психології і статистики, та ін.), які досліджують деякі специфічні сторони, властивості і особливості злочинної діяльності для протидії їй та розробляють відповідні методи і засоби такої протидії. У цьому аспекті